

CHWIAĆ (29) *vb impf*

W inf chwiać (1) Oczko, chwiać (1) Calag. ◊ *W formach praet i fut wszystkich rodzaj i liczb a pochylone; w formach praes i part e jasne.*

inf chwiać (5). ◊ *praes 1 sg chwieję (1).* ◊ *3 sg chwieje (7).* ◊ *3 pl chwieją (1).* ◊ *praet 3 sg m chwiął (1).* ◊ *f chwiała (1).* ◊ *3 pl m pers chwiáli (2).* ◊ *fut 3 sg m będzie chwiął (2).* ◊ *imp 3 pl niech chwieją (1).* ◊ *part praes act chwiejąc (7), chwiejąc (1); -ąc : -ąc FalZioł (1 : 1).*

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. *Kołysać, potrząsać, kiwać; librare, vibrare Calag (29) : pothim pociągać onego łożifka y na tę y na owę stronę chwiejąc aby sie tak mogło wychwiać y wyciągnąć FalZioł V 26, V 23d; Calag 434a; Vacillo – Koliżę, koliebię, chwieię [może zamiast: chwieję się]. Calep 1098a.*

chwiać co (2): FalZioł V 21c; Widziłz iż gdy wiatr wftanie kázde drzewko chwieie RejWiz 34v.

chwiać kim, czym (20): FalZioł V 20b; LubPs ktv; Ná wirzchu Orzeł biały [...] fkrzydły iák żywy chwiál StryjWjaz C; gdy iuz pácient przez godzinę odpoczywáiąc sobie wypije/ chodzić y sobą chwiać mocno powinien Oczko 20v. Cf Zwrot.

W charakterystycznych połączeniach: chwiać i na tę i na owę stronę (2).

Zwrot: »chwiać głową« (przeważnie na znak szyderstwa) [w tym: na kogo (3), za kim (1)] [szyk zmienny] = caput movere Vulg, PolAnt (16): OpecŻyw 143; Kto sie tak barzo śmieie iż też kaźle abo głouą chwieie, bywa taki nie śtateczny GlabGad O4v; RejRozpr Fv; RejKup h8, k8v; iáko żydowie widząc go ná krzyżu wiłzającego/ chwyali nań głowámi śwoimi/ máiąc go zá wzgárdzonego. LubPs Zv marg, M2, Zv; Leop Eccli 12/19, 13/8; śzydźiła z ćiebie dziewica corká Cyionśka/ chwiała za tobą głową [post te caput movit] corká Ieruzalimśka. BudBib 4.Reg 19/21; BudNT Matth 27/39; Kto potka/ kázdy ze mnie śye náśmieie/ Nos marźczy/ gębą krzywi/ głową chwieie KochPs 30; ZawJeft 37; GrabowSet F2v; WujNT Matth 27/39.

Szeregi: »chwiać i ruszać« (1): A potym matkę onego dziecięcia chwiać j ruźzać na tę, y na owę stronę FalZioł V 21c.

»chwiać a wychowyrać« (1): iżby [...] iakobÿ chwieiącz á wychowyraiącz: płod wyriwała. FalZioł V 33v.

W przen (2) : tędy y owędy chwieiącz/ kołyźać/ y mieśzáiąc Rzeczapołpolitą/ woleli z Rzymem połpołu zginąć OrzRozm O3v; á tą łodką w ktorey się wśzyfcy wieźiem/ śwoim biegánim chwieiącz/ do zánurzenia ią y vtopienia. przywodzą. SkarKazSej 659a.

2. [*Wiać; flare PolAnt: A gdy [ujrzycie] że wiatr społudnia chwieie [austrum flantem]/ powiedáćie że goráco będzie MurzNT Luc 12/55 (Linde).]*

Synonimy: 1. chlustać, chowyrać, chybać, kiwać, kolebać, kołysać, opałać, ruszać, trząść, utrzęsać; 2. dąć, wiać.

Formacje pochodne: rozchwiać, zachwiać.

Cf CHWIANIE, CHWIEJENIE